

Erik Lindgren

**Om posten vid
Skåne-Smålands järnväg**

Södra delen

Förlagan tillverkad år 1993

Detta är kopia nr

av förlagan tillverkad år 1993

Posthistorisk skriftserie nr 192

Uppdaterad 1996

Inledning

I poststyrelsens cirkulär kunde man i februari 1894 läsa en notis om att postbefordran skulle äga rum från mars månads början på järnvägssträckan Åstorp-Markaryd i postiljonskupé med ett tåg varje vardag fram och åter. I samma cirkulär nämndes att (de nya) poststationerna Eket, Åsbo Fagerhult, Örkelljunga och Östra Ljungby skulle lyda under postkontoret i Klippan. Uttrycket nya var inte helt riktigt, för några av de poststationerna hade funnits tidigare, men de blev nu flyttade till järnvägsstationerna vid den nyöppnade bansträckningen. Tågtidtabellen för denna hade gällt redan från den 15 januari 1894. Posten hade sålunda inte varit med från första början. Detta kan möjligen ha berott på att styrelsen för Skåne-Smålands järnväg inte underrättade poststyrelsen tidigt nog om trafikstarten.

Åstorp—Markaryd.

(S. D.)

(Från den 1 mars 1894.)

Plk. Sökned.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.
3,10	Åstorp	10,0
4,12	Östra Ljungby	9,30
4,43	Eket	8,58
5,14	Örkelljunga	8,36
6,0	Åsbo Fagerhult	7,40
6,32	Markaryd	7,2

Sökned.
Plk.

Cirkulärnotisen hade naturligtvis föregåtts av en utredning. Denna kan sägas ha startat genom det brev till poststyrelsen som trafikchefen Ad. Taube vid Skåne-Smålands järnväg undertecknade den 4 januari 1894. Där uppgavs att järnvägslinjen Kärreberga-Markaryd skulle "öppnas för allmän person- och godstrafik under loppet av innevarande månad och att "bantågen efter med Helsingborg-Hessleholms Jernväg träffad överenskommelse komma att framgå till Åstorp".

I den följande remissbehandlingen hemställde postinspektör Victor Melander i Malmö den 17 januari 1894 bland annat att de dittillsvarande poststationerna i Östra Ljungby, Örkelljunga och Åsbo Fagerhult samt kärreposten på linjen Klippan-Åsbo Fagerhult skulle dras in när en överenskommelse med järnvägsbolaget om samarbete kunde börja tillämpas. I ett brev den 3 februari meddelade Melander vissa uppgifter beträffande de nya förenade post- och järnvägsstationerna. I fortsatt skriftväxling avgjordes andra detaljer, liksom frågan om tillkomsten vid senare tidpunkter av några andra järnvägspoststationer. Dessa frågor berörs under respektive avsnitt för de olika stationerna i det följande.

Yxenhult

Som framgår av inledningen öppnades några poststationer vid den nya järnvägen inte samtidigt som den uppläts för allmän trafik. Flera öppnades 1894 men någon poststation kom inte till stånd i Yxenhult förrän den 1 oktober 1898.

Frågan väcktes vid ordinarie kommunalstämman i Fagerhult den 29 december 1897, varvid man beslöt att göra ansökan hos poststyrelsen. Vid den följande stämman den 23 januari 1898 utsågs handlanden August Johansson att ingå med en sådan ansökan. Denne daterade sitt brev till poststyrelsen den 9 mars 1898. Däri erinrade han om att en järnvägsstation hade anlagts i Yxenhult i mitten av 1896 och uttryckte nu med stöd av intyg från olika håll önskemål om att en poststation skulle öppnas i järnvägsstationen.

Under den följande remissbehandlingen menade poststationsföreståndare N Werner i Åsbo Fagerhult att det var obestriddigt "att en del av såväl Fagerhults som Markaryds och Vittsjö socknar hade nytta av att poststation inrättades i Yxenhult". Styrelsen för Skåne-Smålands järnväg accepterade den 7 april 1898 att låta en poststation anläggas men tillade "att i stationshuset kommer först från den 1 september 1898 genom tillbyggnad att beredas bostad för stationsföreståndaren".

Postinspektionen i Malmö skrev den 5 augusti 1898 till poststyrelsen i positiv riktning och poststyrelsen beslöt den 6 september att en poststation skulle öppnas den 1 oktober 1898, förenad med järnvägsstationen.

Ansvarig för posten blev stationsföreståndaren Carl Gustaf Andersson Sjöqvist med 120 kr i årsarvode för själva postsysslan. Detta höjdes till 180 kr efter tre år, då Sjöqvist redan hunnit efterträdas av Nils Nilsson Skarp. Denne fick för övrigt en ytterligare förbättring genom 1903 års

reglering av arvodena och kunde därefter kvittera 300 kr årligen för postarbetet. Det kunde han göra under lång tid, men den 1 maj 1915 skildes post och järnväg åt. Folkskolläraren Carl Theorin blev då föreståndare med skyldighet att också ombesörja posttransporter till och från tågen samt tömning av brevlådan vid järnvägsstationen. Hans arvode för samtliga uppgifter blev 360 kr men något helt arvode fick han inte kvittera ut. Uppgiften överfördes nämligen från följande årsskifte på skraddaren Johan Edvard Karlsson.

Med 1919 års ingång blev Axel Ferdinand Carlsson poststationsföreståndare. Nu förflöt arbetet stilla och lugnt men vid postdirektionens inspektion av poststationen 1933 "föreföll det, som om poststationsföreståndarens hushållerska deltog även i viktigare göromål; rörelsen torde ej vara större än att poststationsföreståndaren själv bör medhinna de huvudsakliga göromålen". Detta framhöll postdirektionen för den överordnade postmästaren i Markaryd genom ett brev den 14 juni 1933. Samtidigt togs frågan också upp om att återförena poststationen med järnvägsstationen och som extra lök på laxen fick Carlsson "böta tio kronor för uraktlåtenheten att förse utlämnade lösenbelagda försändelser med frimärken".

Tanken på återförening med järnvägen fullföljdes och efter förhandling med järnvägsbolaget genomfördes förändringen den 1 april 1936, sedan Carlsson blivit uppsagd enligt gällande principer.

Även en sådan obetydlig förändring intresserade pressen och Ljungbytidningen Smälänningen införde den 29 november 1935 en notis om återföreningen, då postdirektionen hade föreslagit en sådan genom en framställning till poststyrelsen.

Den obetydliga händelsen blev dessutom föremål för ett inlägg i tidningens återblick "för 50 år sedan", vilket framgår av det här återgivna tidningsurklippet i den moderna tappning som blev vanlig sedan man övergått från blytyper till fotosättning.

Smälänningen

för 50 år sedan

Fredagen den 29 november 1935

Post- och järnvägsstationerna förenas i Yxenhult?

Postdirektionen i södra distriktet föreslår hos generalpoststyrelsen att poststationen i Yxenhult, lydande under postkontoret i Markaryd, den 1 dec förenas med järnvägsstationen på platsen. Direktionen påpekade, att endast ett fåtal personer har fördel av poststationens nuvarande förläggning och dessa finge endast 250 à 350 m längre väg till posten, om poststationen flyttades. Det starkaste skälet för en flyttning är emellertid, att vid en förening med järnvägen tillfälle erbjudes till en avsevärt bättre postutväxling utan ökad kostnad för postverket.

Nu blev stationsförmannen Harald Danielsson ansvarig för postservice i Yxenhult. Han förflyttades den 15 juli 1940 till Åminne och Anna Majken Ingeborg Hamark blev hans efterträdare under resten av året. Med 1941 års ingång tillsattes platsvakten Ellen Gunborg Olsson. Hon fick svara för posten i Yxenhult nära nog ett kvarts sekel och i anslutning till hennes pensionering drogs poststationen in vid halvårsskiftet 1964. De kunder som betjänats där anslöts till lantbrevbäringen från Skånes Fagerhult utom de längre norrut boende. Dessa fick därefter sin post genom lantbrevbäraren på linjen Markaryd-Boda. Det rörde sig om totalt 54 fasta hushåll, varav 15 fanns inom samhällets tätbebyggelse.

Skånes Fagerhult (Åsbo Fagerhult)

Med namnet Åsbo Fagerhult öppnades den 1 januari 1874 en poststation som ett delresultat i den stora omorganisation som avsåg överförande av ansvaret för kronobrevbäringen på postverket. Till föreståndare antogs gästgivaren T N Wiberg, följd 1877 av gästgivaren August Kämpe sedan Wiberg avflyttat från orten och Wiberg övertagit arrendet av gästgivaregården på 20 år.

Posten kom till Åsbo Fagerhult via en tidigare etablerad landsvägspostföring mellan Ljungby (i Sunnerbo) och Klippan. På delsträckan mellan Åsbo Fagerhult och Örkelljunga ansvarade Janne Johansson i Stjerneholm för postföringen. Postlinjen administrerades från postkontoret i Växjö, medan poststationen löd under postkontoret i Klippan (eller Åby som var detta postkontors namn till och med 1875).

När järnvägen mellan Åstorp och Markaryd togs i bruk för allmän trafik den 1 mars 1894 skildes Wiberg från sitt kontrakt med posten och poststationen inrymdes i järnvägsstationen. Där fick Nils Werner ansvar för postgöromålen, efter kort tid följd av Joel Nilsson. I september 1906 tog Joel Gottfrid Lindblad över ansvaret. Han fick uppleva att poststationens namn ändrades till Skånes Fagerhult den 1 oktober 1923.

När Lindblad förflyttades till Örkelljunga, tog Sven Gustaf Ståhlfors över ansvaret för posten den 1 juni 1927. Han hade tidigare varit poststationsföreståndare i Hånger och Åsljunga. Nu blev hans tid i det skånska Fagerhult en tioårsperiod och den 1 oktober 1937 trädde Henning Emanuel Lundin till. Han avled i augusti 1951, 59 år gammal och från och med november fanns efter en vakansperiod Knut Adrian

Andoff på plats. Denne hade varit föreståndare för poststationen i Åsljunga sedan oktober 1933 men blev nu kvar i Skånes Fagerhult bara till och med mars 1956.

Därefter ansvarade Tore Valdemar Åberg (1956-1959) och Edvin Leonard Vivardsson (1959-1970) för poststationen parallellt med arbetet som järnvägsmän. Den 1 juni 1970 höjdes poststationen till rang och värdighet av postexpedition och det blev skilsmässa från järnvägen. Sju år senare började postexpeditionen kallas för postkontor och har därefter genomgått de organisationsförändringar som präglat 1900-talet. I projekt "Nät 92" har postkontoret lämnats på entreprenad till Opdahls Livs och ingår därmed i den stora gruppen "post-i-butik".

(Skånes) Värnsjö

Den 9 maj 1895 skrev trafikchefen vid Skåne-Smålands järnvägar till postinspektionen i Malmö och anmälde att en ny station med namnet Värnsjö skulle bli *"färdig till fullständigt öppnande den 1 instundande juli, samt att ortens befolkning inkommit med varjehanda framställningar angående inrättande därstädes av poststation, vilket ock av järnvägsförvaltningen tillstyrkes"*.

Vid den följande remissbehandlingen ansåg postmästare August Hemmingson i Klippan att det skulle bli "ganska stor post om poststation där inrättas". Detta baserade han på befolkningsunderlaget som i detta fall skulle förstärkas av dem som bodde i Vanås by på bara 1,5 km avstånd från Värnsjö. Efter postinspektionens tillstyrkan beslöt poststyrelsen att poststationen skulle öppnas den 1 oktober 1895 med namnet Värnsjö.

Stationsföreståndaren Ola Ohlsson blev ansvarig för posthanteringen, till en början med 120 kr i årsersättning för denna del av arbetet. Den höjdes till 180 kr från den 1 september 1897. Detta kom efterträdaren Alfred Irenius Linneros tillgodo, när han övertog stationen två månader senare. Han flyttade redan den 1 april 1899 till Åstorp och därefter ansvarade följande ordinarie järnvägsanställda för postservice i Värnsjö: Adolf Ohlsson (1899-1928), Ludvig Larsson (1928), Tilda Olsson (1929-1931), Ludvig Larsson (1931-1942) och Karin Lovisa Jönsson (1942-1944).

Den sistnämndes efterträdare Lisa Margareta Nilsson (1944-1946) fick uppleva byte av datumstämpeln den 11 juni 1945. Då tillfördes prefixet "Skånes" till poststationsnamnet (diarienummer I b 4181/44). Med februari månads ingång 1946 övertog stationskarlen Sven Oskar Herbert Johansson (senare med efternamnet Ernefors) den förenade post- och järnvägsstationen Skånes Värnsjö. Han var kvar till juni 1953, då han lämnade över till platsvakten Eva Aurora Nellsjö, som sedan oktober 1942 hade ansvarat för poststationen i Källna.

Hon blev den siste poststationsföreståndaren i Skånes Värnsjö. Från den 12 maj 1968 ersattes poststationen nämligen med lantbrevbäring från Skånes Fagerhult. Detta datum markerar postverkets övergång till en helt ny transport- och sorteringsorganisation, som bland annat innebar att järnvägstransporterna minskade dramatiskt och att ett stort antal poststationer ersattes med lantbrevbäring.

Åsljunga

Det var inte alldeles självklart att någon poststation skulle öppnas i Åsljunga, när trafiken började på järnvägen. Det berodde bland annat på att någon järnvägsstation inte hade hunnit uppföras där. Järnvägsbolaget hade emellertid hyrt en lokal intill järnvägen för stationsföreståndaren och expeditionsrummet. I väntan på att stationshuset blev färdigt skulle traktens invånare behöva hämta och lämna sin post i Örkelljunga med en färdväg på mellan 7 och 14 kilometer, beroende på var de bodde.

För att undvika detta begärde ett antal representanter för Lärkesholm och Åsljunga i ett brev till poststyrelsen den 12 februari 1894 att få en poststation i Åsljunga, varvid de åberopade ett intyg från kronolänsmannen.

På postinspektionens förfrågan uppgav trafikchefen Taube den 19 februari 1894 att *"intet hinder möter från trafikförvaltningens sida att, ändock stationshuset ej är färdigt, från den 1 april 1894 ombesörja post vid Åsljunga station"*.

Postinspektör Victor Melander redovisade ärendet till poststyrelsen den 19 mars, där beslut dock inte kunde fattas förrän vid föredragning den 30 mars 1894. Framställningen om en poststation bifölls för tillämpning

från den 16 april 1894, vilket sålunda blev dess födelsedag. Det är möjligt att postkunderna fick någon betjäning tidigare. Trafikchefen Taube skrev nämligen den 19 februari 1894 i ett PM: "Till dess *Åsljunga* öppnas möter ej hinder medsända postlåda och lösväskor att behandlas av föreståndaren utan avgift". Datumstämpel och övriga expeditionsinventarier torde emellertid inte ha funnits tillgängliga förrän den officiella öppningsdagen.

Åstorp—Markaryd.

(S. D.)

(Från den 16 april 1894.)

Plk. Sökned.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.
3,40	<i>Åstorp</i>	10,0
4,12	<i>Östra Ljungby</i>	9,30
4,43	<i>Eket</i>	8,58
5,14	<i>Örkelljunga</i>	8,36
5,32	<i>Åsljunga</i>	8,5
6,0	<i>Åsbo Fagerhult</i>	7,40
6,32	<i>Markaryd</i>	7,2
		Sökned. Plk.

Den posttidtabell som började tillämpas den 16 april 1894 visar att *Åsljunga* station hade tillkommit.

Stationsförmannen Nils Svensson kunde således officiellt öppna den nya poststationen den 16 april 1894. Han fick till en början 120 kr i årsarvode för bestyret med posten och hans efterträdare Olof Johansson Schölin kunde glädja sig åt att detta höjdes till 240 kr med 1897 års ingång och efter 1903 års allmänna reglering till 420 kr.

Den 28 juli 1908 tog den då 50 år gamle stationsinspektorn Nils Fjellstedt över rulljansen efter att ha skapat sina lagrar som föreståndare för poststationerna i bl a Glimminge och Hånger. Han slutade med 1921 års utgång och Sven Gustaf Ståhlfors tog över efter mer än 13 år på motsvarande plats i Hånger. När han fick förflyttning till Skånes Fagerhult den 1 juni 1927, blev Erik Rudolf Augustinsson föreståndare. Han fick sluta i maj 1933 och efter vakans blev Knut Adrian Andoff ordinarie föreståndare den 1 oktober 1933.

Det blev åter vakans när Andoff förflyttades till Skånes Fagerhult den 1 november 1951 och hans vikarie Erik Gunnar Johansson blev fast anställd på befattningen den 1 februari 1952. Nu hade omsättningen ökat så mycket att en skilsmässa mellan post och järnväg var nödvändig. Den genomfördes den 1 februari 1956 och Elin Nilsson övertog poststationen i den av postverket förhyrda lokalen.

Den 1 oktober 1959 fick poststationen status av postexpedition och Elin fick titeln stationsmästare. Efter hennes avgång ändrades status åter till poststation den 1 september 1968, då avtal träffades med Inga-Britt Persson som föreståndare. Namnet hade från den 12 maj 1968 ändrats till *Örkelljunga 2* i samband med postverkets övergång till ny transport- och sorteringsorganisation.

Mycket är föränderligt i posten och var det redan på 1970-talet. *Sålunda* höjdes poststationen till s k C-postexpedition den 1 oktober 1973 och fyra år senare blev termen lokalpostkontor. Prefixet "lokal" slopades med 1986 års ingång och den 1 september 1992 arrenderades verksamheten ut på så sätt att det blev ett entreprenadpostkontor. Samtidigt fick man det ursprungliga postnamnet tillbaka i underadressen men i projekt "Nät 92" har postkontoret lämnats på entreprenad till Johnnys Allbutik Eft.

Örkelljunga

I mars 1860 bemyndigade regeringen generalpoststyrelsen att inrätta poststationer på landsbygden för att underlätta postutväxlingen. Dittills hade det funnits postkontor nästan uteslutande i städerna och vid detta tillfälle bara omkring 200 i hela landet.

Det skulle dröja nära nog ett helt år efter regeringsmedgivandet innan de första poststationerna blev verklighet. Det berodde bland annat på att poststyrelsen måste kommunicera med länsstyrelserna angående behov och platser för ifrågasatta poststationer.

Vid korrespondens med länsstyrelsen i Kristianstad föreslog denna i ett brev den 18 januari 1861 orterna *Örkelljunga*, *Brösarp* och *Marklunda*, platser som poststyrelsen accepterade. Ur länsstyrelsens motivering för att *Örkelljunga* föreslogs hämtas följande:

I *Örkelljunga*, *Norra Åsbo* härad, skärer stora landsvägen mellan *Helsingborg* och

Småland av landsvägen som leder från Kristianstad till Halland. Stationen skulle bli till nytta för största delen av Norra Asbo härad, i vars medelpunkt Örkelljunga ungefärligen är beläget.

I ett brev till poststyrelsen den 15 mars 1861 föreslog länsstyrelsen att för den blivande poststationen i Örkelljunga skulle gästgivaren Anton Johansson antas till föreståndare.

Så blev det också och poststationen öppnades den 1 maj 1861. Därmed blev poststationen i Örkelljunga en av de 30 första i landet. Det överordnade postkontoret var Klippan, som hette Åby från tillkomsten 1831 till och med 1876. Som chef för detta utnämndes i maj 1861 den 35 år gamle postmästaren Carl August Charlier. Redan 1875 finner vi som vikarie för honom postexpeditören August Hemmingson, vilken efter Charliers död 1882 blev ordinarie postmästare i Klippan. Han var på kant med poststationsföreståndare Anton Johansson i Örkelljunga och efter missnöje med dennes sätt att sköta tjänsten begärde han i ett brev till poststyrelsen den 22 augusti 1875 "att Johansson måtte bli skild från sin befattning". Han tillade följande:

"Detta är icke allenast min önskan utan även ganska många av Örkelljunga-boarna önska detsamma. Johansson är gästgivare och har jag av fullt trovärdig person hört att Johansson ej har nog tillsyn om posten, utan att brev och tidningar ligga kringspridda i krogrummet och var och en får söka reda på sin post".

Efter fortsatt undersökning beordrade poststyrelsen postmästaren i Klippan att säga upp kontraktet med Johansson. I anslutning härtill föreslog Hemmingson kantor J P Risberg till poststationsföreståndare och den 15 december 1875 övertog Risberg befattningen. Han hyrde en lokal i gästgivaregården för poststationen.

Det fanns några som inte tyckte att valet var det bästa. Handlanden Olof Pålsson skrev den 14 augusti 1876 till poststyrelsen att han var uppmanad av personer som var missnöjda med poststationsföreståndaren att anmäla sig beredd att åta sig poststationsföreståndarebefattningen. Tre dagar senare skrev lantbrukaren C J Lyckberg i samma ärende till poststyrelsen och erbjöd sig att överta befattningen.

Det blev naturligtvis undersökning och kronolänsman C Aspelin uttalade i ett brev den 28 augusti 1876 bl a följande:

"Bemålde Risberg har vid utövningen av ifrågavarande poststationsföreståndarebefattning ådagalagt utmärkt både pålitlighet, noggrannhet och ordentlighet, vilket ingen torde vara i tillfälle att bedöma bättre än undertecknad kronolänsman, som har mångfaldigt flera och viktigare både publika och enskilda försändelser till emottagande och avgående än någon som helst annan här i orten, ävensom att han med välvilja och humanitet bemöter korrespondenter".

Postmästare Hemmingson meddelade poststyrelsen att den avskedade före poststationsföreståndaren troligen varit tillskyndare till de nedsättande brev som sänts till poststyrelsen angående Risberg. Innan ärendet var avgjort, skrev lantbrukare C J Lyckberg ännu ett brev till poststyrelsen och konkretiserade sin anmälan mot Risberg med bl a följande uttalande:

"Att poststationsföreståndare J P Risberg ej är så synnerligen grannliga synes därav att han såsom varande entreprenör för postbäringen mellan Örkelljunga och Florshults poststationer därtill begagnar en gubbe, som ej kan jämföras med en frisk tolvårig gosse, varför J P Risberg ej bör vara i postverkets tjänst anställd".

Poststyrelsen ansåg vid föredragning den 7 september 1876 att ärendet inte skulle påkalla vidare åtgärd.

Den 1 maj 1881 anmälde postmästare Hemmingson till poststyrelsen att kantor J P Risberg hade avlidit på aftonen innan. Under dennes föregående sjukdom hade hans son, lantbrukaren Carl Theodor Risberg skött postsysslan. Denne gick nu in som vikarie och ansökte att få överta befattningen och fick stöd i sin ansökan av länsman Aspelin.

Att Herr Carl Theodor Risberg, som till aflidne
kantor J. P. Risberg i Örkelljunga, under den följande
des sjukdom två månaders tid delvis biträdd fader med
expedierandet af posten vid Örkelljunga station och del
af hans vägnar den femre tiden själv expederat och
utträttat förordningen vid nämnda postanstalt, äfven som
att Carl Theodor Risberg dervid ådagalagt pålitlighet
och ordentlighet, samt i öfrigt alltid varit en stilla
och redbar man i förning med ett stadgadt och akt-
ningsvärdt uppförande, intygas.
Kringarp den 3 Maj 1881.

C. Aspelin
Kronolänsman

Det fanns flera andra sökande, däribland gästgivaren Carl Wittow, men även länsstyrelsen förordade Risberg, som antogs. Med tillkomsten av Skåne-Smålands järnväg gick poststationsföreståndarebefattningen från släkten. När posttrafiken började på järnvägen den 1 mars 1894, drogs nämligen lantpoststationen in. I stället öppnades en poststation i järnvägens stationshus, där stationsföreståndaren Gustaf Sigismund Stenkula fick ta ansvar för samhällets postservice. Trafiken utvecklades mycket gynnsamt och det gick inte i längden att förena post- och järnvägssysslorna.

Poststationen skildes sålunda från järnvägsstationen den 1 juni 1918 och till föreståndare antogs Hilma Gunhilda Stenkula. Hon fick verka i drygt 5 år med fortsatt expansion av poströrelsen. Den 1 oktober 1923 organiserades poststationen som en postexpedition och Helga Borgström blev samhällets postchef. Innan 1970-talets omvälvande interna omorganisation genomfördes, hann också Sven Alexander Nöjd inneha befattningen under en lång period. Med termen postkontor fick Kurt Westerberg överta postexpeditionen och därefter har ansvaret för service till de drygt 3600 hushållen med postadress Örkelljunga överflyttats på Berry Walltin.

Eket (Rya)

I Rya socken fanns under åren 1874-1878 en poststation med socknens namn, tillkommen i anslutning till att kronobrevbäringsansvaret överfördes på postverket. Den drogs in på grund av dålig lönsamhet och från och med 1879 hänvisades Rya-borna till att passa postiljonen på postföringslinjen mellan Klippan och Ljungby för sina postärenden.

Den linjen drogs in när järnvägen kom till och Rya-borna fick åter en poststation, nu förenad med järnvägen. Stationen fick emellertid inte socknens namn. I Civildepartementets brev till poststyrelsen den 30 mars 1894 berördes namnfrågan med följande ord:

"Kungl. Järnvägsstyrelsen har avgivit underdånigt utlåtande och däri anført, att, då för närvarande finnes en station vid namn Ryd, belägen vid Karlshamn-Vislanda järnväg, och en station vid namn Ryr, belägen vid Uddevalla-Herrljunga järnväg, namnet Rya syntes icke vara lämpligt, såsom lätteligen föranledande förväxling med någon av de nyssnämnda stationerna, men att Styrelsen icke funnit något vara att erinra emot de i övrigt föreslagna namnen;

varefter, och sedan Kungl. Majt:s Befallningshavande i Malmöhus län, till följd av nådig remiss, överlämnat underdånigt yttrande i ärendet av bolagsstyrelsen, som däri hemställt, att åt den vid Rya anlagda stationen måtte givas benämningen Eket, Järnvägsstyrelsen ånyo sig yttrat och därvid anført, att Styrelsen icke hade något mot den sålunda föreslagna benämningen att erinra."

Jag har undvikit att citera hela brevet från Civildepartementet som emellertid avslutas med ett godkännande av de föreslagna namnen på de nya järnvägsstationerna. Frågor om sådana namn avgjordes på hög nivå för såväl enskilda järnvägar som Statens järnvägar.

För poststationen i Eket, som sålunda öppnades den 1 mars 1894, blev järnvägsstationens föreståndare Jöns Nilsson ansvarig, till en början med 120 kr i årsarvode för själva postsysslan. Detta höjdes till 180 kr med 1897 års ingång och i december 1897 tog Adolf Ohlsson över ansvaret, efterträdd i maj 1899 av Carl Gustaf Andersson Sjöqvist. Denne hade varit föreståndare för poststationen i Yxenult under ett år. Vid halvårsskiftet 1918 tog han avsked och Ernst Petersson Brodén utnämndes efter 19 år som stationsföreståndare i Hornsborg. Han återtog ansökan och blev på nytt utnämnd till post- och järnvägschef i Hornsborg från och med augusti 1918. Carl Peter Olsson tog i stället hand om Ekets poststation den 14 augusti 1918. Det är oklart vem som skött den under mellantiden.

Carl Peter Olsson hade förestått stationen i Axhult under 13 år och blev nu kvar i Eket till och med februari 1931, då han begärde sitt avsked vid 63 års ålder. Karl Nilsson tog över och tycks ha haft ansvaret för båda funktionerna till och med maj 1950, då det var hans tur att fylla 63 år. Nu tog trafikbiträdet Harald Alexander Angelin över och när denne fick pension den 1 mars 1964 anställdes Elsa Maria Angelin som föreståndare.

Det mångomtalade datum 12 maj 1968, då postverket gick in för en helt ny transport- och sorteringsorganisation, påverkade också Ekets poststation. Den namnändrades från den dagen till Örkelljunga 3 och skildes från järnvägen. Som poststationsföreståndare anställdes postbiträdet vid SJ Maja Birgit Pålsson, först som vakansvikarie och från den 1 november 1968 som ordinarie innehavare. 1977 års riksomfattande omorganisation med ny vokabulär medförde att poststationen kallades för lokalpostkontor och från 1986 för postkontor, kort och gott. Detta drogs in med maj månads utgång 1988. I det projekt som går under benämningen "Nät 92" gavs möjligheten för kunderna i Eket till s k *närpost* som komplement för att underlätta postutväxlingen.

Stidsvig

En framställning i december 1898 från representanter för Stidsvigs Benmjölsfabrik med stöd av ett stort antal samhällsföreträdare ledde till poststyrelsens beslut att inrätta en poststation i Stidsvigs järnvägsstation den 1 maj 1899. Framställningen hade också tillstyrkts av kommunalnämnden i Östra Ljungby vid dess sammanträde den 10 december 1898. Stationsföreståndaren Sven Leander Nilsson fick nu ansvar också för posten, följd i mars 1913 av David Magni Carlsson. Denne flyttade efter drygt 21 år till Lagan.

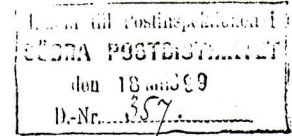
Fram till poststationens indragning den 12 maj 1968 ansvarade därefter följande järnvägsmän för posten i Stidsvig: Nils Edvard Busch (1933-1937), Henry Julius Henricson (1937-1941), Sture Edvard Rosén (1941-1944), Per Gunnar Hartvig Hellström (1945-1947), Carl Anders Olof Brynolf (1947-1948), Harald Einar Ferdinand Ljungberg (1948-1952), Johan Arvid Jerkenstam (1952-1956), Bror Georg Nilsson (1956-1961) och Gustaf Börje Carlsson (1961-1968).

Indragningen av poststationen den 12 maj 1968 samordnades med nedläggning av persontrafiken på järnvägen Värnamo-Åstorp. Postens kunder i Stidsvig fick service genom lantbrevbäring från Klippan.

På papperet ansvarar stationsföreståndarna för postservicen. Denna fullgjordes emellertid ofta av postbiträden, anställda av SJ. Detta foto togs vid postluckan i Stidsvig i december 1966 av Arvid Bengtsson, Stidsvig. Stationshuset revs i december 1971.

SKÅNE-SMÅLANDS JERNVÄG.
TRAFIKCHEFEN.

Till
Postinspektören i S. S.
Malmö.

T anledning af skrifvelsen af den 14. dennes får äran meddelas, att Styrelsen är vilig tillförbinda nuvarande och beframt föreståndaren för Stidsvigs Station att med de skyldigheter, som i allmänhet åligger poststationsföreståndare, handlägga post- och postsparbanksärendena samt erörta från postverket till en början af 120 kronor om året och derefter efter de allmänna grunder, som gälla vid bestämmandet af aflöningen till föreståndare för poststationer, hvilka försetas af järnvägsstationsföreståndare.

Helsingborg den 17. 3. 1899

Enligt uppdrag
E. Bengtsson

Östra Ljungby

Utmed postlinjen mellan Klippan (Åby) och Ängelholm öppnades vid 1874 års ingång en poststation vid Östra Ljungby gästgivaregård. Den var föga lönsam och drogs in med utgången av juni 1877, detta trots att landskansliet i Kristianstad var emot ändringen sedan kronofogden J Bruzelius avstyrkt poststationens indragning med bl a dessa ord:

"Nu ser det ut som om det vore vederbörandes mening att indragna alla de nyinrättade poststationer, som ej lämna staten vinst, utan ringaste avseende därpå att poststationen tillkommit i ersättning för den borttagna kronobrevbäringen, ty det antydda fria gagnandet av lösväska ersätter ingalunda fördelen av poststation".

Efter en lång kamp lyckades man äntligen få poststationen återöppnad den 1 februari 1891, varvid postutväxlingen ägde rum genom postlinjen mellan Ljungby och Klippan. Handlanden J Norlin, som då blev föreståndare, fick finna sig i att lämna ifrån sig postsysslan den 1 mars 1893, då poststationen flyttades till järnvägsstationen. Stationsföreståndaren Olof Svensson fick ansvara för postservicen, något som han tidigare lärt sig vid poststationen i Skallinge. Han blev kvar i Östra Ljungby till 63 års ålder och avlöstes den 20 december 1922 av Nils Werner. Denne efterträddes i sin tur den 1 juli 1927 av Ola Cappelin, som har fått ett eget kapitel i boken "Kommunikation i gränsbygd". Efter honom ansvarade följande järnvägsmän för posten i Östra Ljungby tills den skildes från järnvägen den 1 januari 1974: John Natanael Forssell (1931-1945), John Oscar Johansson (1945-1949), Nils Erik Pettersson (1949-1953), Carl Gustaf Hadar Örtegren (1953-1961), Folke Lennart Ekberg (1961-1968) och Karl Gustaf Nilsson (1969-1973).

Vid skilsmässan från järnvägen blev poststationen statushöjd till postexpedition. Med postens nya vokabulär blev denna lokalpostkontor 1977 och från 1986 togs prefixet lokal bort. Postmästare Käthe Saynor fick i Östra Ljungby ta över ansvaret för service till närmare 400 hushåll. Vad som händer med postkontoret i 1990-talets föränderliga postvärld är inte känt när detta skrivs i mars 1993.

Källna

Östra Ljungby församling gränsar i väster till Källna församling. Där uppdrog den ordinarie kommunalstämman den 26 mars 1901 åt ordföranden "Per Andersson i Öja att ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med vördsam anhållan om inrättandet av poststation".

Vid den följande remissbehandlingen ansåg postinspektionen i Malmö att kommunen behövde bättre postförhållanden och att sådana kunde ordnas genom lantbrevbäring fyra gånger i veckan på en linje Östra Ljungby - Lundsgården - Bolestad - Källna kyrkby - Öja.

Detta gick poststyrelsen med på och förre kronofjärdingsmannen Ola Andersson antogs till lantbrevbärare med en ersättning av 85 öre per tur.

Församlingen skulle ändå ganska snart få en poststation genom tillkomsten av järnvägen Ängelholm-Klippan. Koncession hade beviljats redan 1899 men den nordliga delsträckan mellan Ängelholm och Östra Ljungby öppnades först den 30 november 1904 och den sydliga den 30 april 1907. En förenad poststation öppnades i Källna järnvägsstation den 1 december 1904 med Anders Pålsson Bladh som ansvarig för postsysslan. Han hade tidigare förestått poststationen i Kärraboda under mer än tre år.

Pro forma skildes post och järnväg åt den 1 oktober 1928. Bladh fick fortsatt ansvar för posten men fick sin lön direkt från postverket i stället för att som tidigare ha den inbakad i ersättningen från järnvägsbolaget. Håkan Nilsson tog över på samma villkor i januari 1929. Han hade tidigare varit föreståndare för poststationen i Munka Ågård under 22 år. Under den sista perioden av hans tjänstgöringstid återförenades post och järnväg efter samma villkor som gällt från början. Platsvakten Eva Aurora Nellsjö tog över sysslorna den 6 oktober 1942. Poststationen hade sin sista verksamhetsdag den 9 juni 1953 och Eva Nellsjö fick flytta till Skånes Vårsjö.

Kärreberga

I Kärreberga anslöt Skåne-Smålands järnväg till Hässleholm-Helsingborgs järnväg. Även där öppnades en förenad post- och järnvägsstation, men inte förrän den 1 mars 1898. Petter Nilsson fick då ansvar för både post och järnväg och blev platsen trogen till och med 1921, då han avgick vid 66 års ålder.

Carl August Andersson blev den näste ordinarie föreståndaren. Han hade varit poststationsföreståndare i Trolleholm under tiden 1 februari 1918 - 14 mars 1922 och fick förflyttning till Billinge den 16 januari 1934. I Kärreberga tjänstgjorde sedan efter en lång vakansperiod Karl Anton Thomasson (1937-1946) och Oskar Edvin Svensson (1947-1950). Poststationen drogs in med maj månads utgång 1950.

Åstorp (Björnekulla)

I poststyrelsens brev till länsstyrelsen i Kristianstad den 30 oktober 1873 hette det bland annat "att poststationer må inrättas å postlinjen Åby-Helsingborg vid Åstorps gästgivaregård i Björnekulla under benämning Björnekulla." Gästgivaren Carl Lindblom antogs till föreståndare för poststationen som öppnades med 1874 års ingång. I ett brev den 14 juli 1874 till poststyrelsen begärde han att få sitt årsarvode höjt från 200 till 350 kr, alternativt att bli entledigad från befattningen.

Poststyrelsen skrev nu till länsstyrelsen och bad om uppgift på någon som kunde åta sig sysslan mot lägre arvode eller högst 300 kr. Länsmannen J E Hanberg anmälde i ett "ödmjukt memorial" den 24 september 1874, "att pensionerade folkskoleläraren A J Palmgren, vilken för närvarande bestrider postföringen från Björnekulla till Ausås poststation därtill är villig". På något sätt fick gästgivare Lindblom veta detta och skyndade sig att den 26 september återkalla sig sin avsägelse och förklara sig villig att sköta poststationen för 300 kr om året. Poststyrelsen beslöt den 2 oktober 1874 att teckna ett kontrakt med Lindblom avseende detta belopp. Men någon längre tid hade han inte

glädje av det, för poststationen flyttades den 1 december 1874 till Åstorps järnvägsstation, där stationsinspektör Magnus Johan Anton Svensson fick ta ansvaret för posten med 300 kr i årsarvode för den delen av arbetet. Lindbloms uppsägning gjordes inte i tid och han fick enligt poststyrelsens beslut den 12 mars 1875 lön även för tiden december 1874 - februari 1875. Namnet på järnvägspoststationen blev Åstorp och postnamnet Björnekulla upphörde således efter blott elva månaders existens.

Det var således inte Skåne-Smålands järnväg som medverkade till att en förenad post- och järnvägsstation öppnades i Åstorp utan den betydligt äldre järnvägen mellan Hässleholm och Helsingborg. Posttrafiken utvecklades så starkt att föreningen inte varade så länge. Svensson fick lämna postgöromålen när poststationen ersattes med ett förvaltningspostkontor den 1 april 1899 på grund av ett kungligt brev den 11 november 1898. I framställningen till regeringen om att få byta ut poststationen mot ett postkontor hade poststyresen anfört, att även om postuppbörden inte var så stor att den motiverade inrättande av ett postkontor, så var postutväxlingen vid den viktiga järnvägsknutpunkten så omfattande att den krävde ett postkontor. Det fanns vid detta tillfälle 19 ankommande och 20 avgående postförande tåg per dygn. En rad postmästare ansvarade för förvaltningspostkontoret i Åstorp tills det med 1963 års ingång degraderades till postexpedition. Med ny vokabulär är termen sedan 1977 åter postkontor för vilket Janet Elmgren med titeln kommunpostmästare fått ta över ansvaret. Omkring 4300 hushåll har postadress Åstorp.